

**Briuselis, 2025 m. gruodžio 11 d.
(OR. en)**

16777/25

**ENER 679
CLIMA 601
CONSOM 306
TRANS 646
AGRI 712
IND 617
ENV 1387
COMPET 1345
FORETS 143
RELEX 1684
ECOFIN 1736**

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. gruodžio 11 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 1005 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Europos energetikos tinklų dokumentų rinkinys

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 1005 final.

Pridedama: COM(2025) 1005 final

Briuselis, 2025 12 10
COM(2025) 1005 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Europos energetikos tinklų dokumentų rinkinys

1. Įvadas

Pastaruosius kelerius metus dėl precedento neturinčių geopolitinių pokyčių ir nestabilios prekybos pasaulyje **Europos Sąjunga yra lemtingoje kryžkelėje**. Rusijai tęsiant agresijos karą prieš Ukrainą išryškėjo, **kokią lemiamą reikšmę mūsų visų likimui turi energetinis saugumas ir konkurencingumas**. Privalome užtikrinti, kad mūsų įmonės ir piliečiai visose valstybėse narėse apsčiai turėtų Europoje pagamintos švarios ir įperkamos energijos.

Tai virs tikrove tik jei **stiprinsime savo energetikos infrastruktūrą – ne tik mūsų energetikos sistemos, bet ir pačios Europos stuburą**. Čia svarbiausias vaidmuo tenka tinklams. Kaip pabrėžiama Komisijos parengtame Įperkamos energijos veiksmų plane¹, sudarius sąlygas energijai tinklais veiksmingai pasiekti visas valstybes nares, integravus į juos pigesnę švarią energiją ir paspartinus elektrifikaciją, **ims mažėti energijos kainos ir atpigs pragyvenimas visiems europiečiams**. Tinklai taip pat užtikrina saugų bei patikimą tiekimą ir sudaro sąlygas šalims iškilus būtinybei paremti viena kitą, o tai atitinka **plano „REPowerEU“² tikslus ir suteikia galimybę laipsniškai nutraukti energijos importą iš Rusijos**.

Nepaisant pažangos, padarytos pagal dabartinę ES teisinę sistemą, vis dar per mažai energijos pasigaminame vietoje ir nesame pasiekę tokio valstybių narių energetikos tinklų sujungimo lygio, kad būtų sudarytos sąlygos tikrai energetikos sąjungai, nes jau aišku, kad kai kurios valstybės narės nepasieks 15 proc. sujungimo tikslo iki 2030 m. **Neveikimo kaina šokiruoja**: 2022 m. iškastinis kuras ES sudarė didžiausią visos naudoti prieinamos energijos dalį (70 proc.), o 98 proc. valstybėse narėse sunaudotos naftos ir dujų buvo importuota³. Dėl to ES susiduria su kainų svyravimu ir geopolitine rizika. 2024 m. Europa iškastinio kuro importui išleido apie 375 mlrd. EUR⁴. O investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir tinklus, priešingai, tebėra palyginti mažos: 2025 m. Europa joms išleido 117 mlrd., o Kinija – 327 mlrd. USD⁵.

Nepakankama integracija ir per mažos investicijos į mūsų energetikos infrastruktūrą **daro tiesioginį poveikį Europos piliečių sąskaitoms už energiją** ir strateginių sektorių, pavyzdžiui, nulinio balanso pramonės arba skaitmeninio sektoriaus, plėtrai visoje ES. M. Draghi ir E. Lettos pranešimuose pabrėžiama, kad mūsų **elektros energijos kainos tebėra 2–3 kartus aukštesnės** nei JAV; 2024 m. antrąjį ketvirtį mažmeninės elektros energijos kainos pramonei ES buvo 2,2 karto didesnės nei JAV, du kartus didesnės nei Kinijoje ir 1,2 karto didesnės nei Japonijoje (praeityje jos buvo mažesnės)⁶. 2025 m. pirmąjį pusmetį vidutinė elektros energijos kaina ES vartotojams svyravo nuo 0,3835 EUR/ kWh Vokietijoje iki 0,1040 EUR/kWh Vengrijoje, o ne namų ūkių elektros energijos kainos – nuo

¹ EUR-Lex - 52025DC0079 - LT - EUR-Lex.

² Planas „REPowerEU“.

³ [Atsinaujinantieji energijos ištekliai, elektrifikacija ir lankstumas. Persitvarkymas į konkurencingą ES energetikos sistemą iki 2030 m. Publikacijos. Europos aplinkos agentūra \(EAA\)](#), p. 6 ir 16.

⁴ [Energijos produktų importo į ES sumažėjimas 2024 m. Naujienų straipsniai. Eurostatas.](#)

⁵ [Kinijos energetinis dominavimas, iliustruojamas trimis diagramomis. Masačusetso technologijų instituto parengta technologijų apžvalga.](#)

⁶ Europos Komisija, Įperkamos energijos veiksmų planas (COM(2025) 79), p. 1.

0,2726 EUR/kWh Airijoje iki 0,0804 EUR/kWh Suomijoje⁷. Pagrindinė šių skirtumų priežastis – nepakankamos investicijos į mūsų infrastruktūrą ir per menkas jos integravimas. **Jei nesiimsime veiksmų**, 2030 m. mums vis dar trūks 45 proc. (t. y. 41 GW)⁸ reikiamų tarpvalstybinių elektros energijos pajėgumų, o 2040 m. net 310 TWh atsinaujinančiųjų išteklių energijos gali likti nepanaudota⁹ – tai sudarytų beveik pusę 2023 m. suvartotos elektros energijos.

O veikimo nauda yra akivaizdi: didesnė rinkos integracija galėtų padėti sumažinti išlaidas 40 mlrd. EUR per metus, o, padidinus tarpvalstybinę prekybą elektros energija 50 proc., metinis ES BVP augimas iki 2030 m. galėtų padidėti maždaug 18 mlrd. EUR (arba 0,1 proc.¹⁰). Iki 2030 m. dar turime sukurti 88 GW tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumų. 5 mlrd. EUR investicijos sistemos sąnaudas sumažintų 8 mlrd. EUR, atnešdamos **3 mlrd. EUR grynosios ekonominės naudos** ir parodydamos tinklo plėtros realią pridėtinę vertę ir potencialą sumažinti europiečių išlaidas¹¹.

Taigi privalome kolektyviai imtis ryžtingų veiksmų, kad išspręstume struktūrines ES energetikos infrastruktūros planavimo ir įgyvendinimo problemas ir sėkmingai sukurtume tikrą energetikos sąjungą, kuri sudarytų sąlygas užsitikrinti energetinę nepriklausomybę, stiprintų mūsų konkurencingumą, skatintų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir didintų mūsų energetinį saugumą. Būtent to ir siekiama šiandien Komisijos pateiktu **Europos energetikos tinklų dokumentų rinkiniu**. Šias priemones papildo 2025 m. Pirmininkės U. von der Leyen pranešime apie Sąjungos padėtį pristatyta **iniciatyva „Energy Highways“**, kurios tikslas – **neatidėliotinais veiksmais** paspartinti ypatingos svarbos ir skubiai reikalingų energetikos infrastruktūros projektų įgyvendinimo pažangą, kad galėtume išnaudoti visą mūsų energetikos sistemos potencialą ir taip sukurtume atsparesnę, konkurencingesnę ir tvaresnę Europą.

2. Struktūrinių kliūčių šalinimas Europos energetikos tinklų dokumentų rinkiniu

A. Vieningos energetikos ateities kūrimas: ES masto tarpvalstybinės infrastruktūros planavimo stiprinimas ir optimalus esamos infrastruktūros panaudojimas

Įgyvendinant dabartinę tinklo planavimo sistemą pagal transeuropinio energetikos tinklo (TEN-E) reglamentą, padaryta didelė tarpvalstybinių energetikos infrastruktūros projektų koordinavimo ir plėtojimo pažanga. Nuo 2014 m. 124 bendro intereso ir abipusio intereso projektams pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) skirta 8,4 mlrd. EUR ir

⁷ [Elektros energijos kainų statistika. Paaiškinimai. Eurostatas](#)

⁸ [2024 m. dešimties metų tinklo plėtros planas. Infrastruktūros spragų ataskaita. Galimybės iki 2050 m. sukurti veiksmingesnę Europos elektros energijos sistemą.](#)

⁹ [Elektros energijos ir šilumos statistika. Paaiškinimai. Eurostatas.](#)

¹⁰ Tarptautinio valiutos fondo informacinis pranešimas apie ES energijos rinkos integraciją, 2025 m. sausio 17 d., <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5438-2025-INIT/en/pdf>, p. 5.

¹¹ [2024 m. dešimties metų tinklo plėtros planas. Infrastruktūros spragų ataskaita. Galimybės iki 2050 m. sukurti veiksmingesnę Europos elektros energijos sistemą.](#)

pritraukta ne mažiau kaip 15,8 mlrd. EUR privačiųjų investicijų¹². Tačiau norint užtikrinti, kad skirtingų lygmenų – nacionalinio, regioninio ir ES valdymo – veiksmai ir skirtingų sektorių veiksmai būtų sklandžiai koordinuojami tarpusavyje ir taip būtų **sukurtas optimaliai veikiantis sujungtas tinklas, būtini tolesni veiksmai**.

Kad pasistūmėtume šioje srityje, turime pasitelkę esamas struktūras, įgytą patirtį ir aktyvesnį regioninį bendradarbiavimą kurti **ES tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros planavimo sistemą**, kuri sudarytų sąlygas koordinuočiau ir patikimiau nustatyti poreikius ir taip užtikrintų, kad projektai atitiktų dabartinius ir būsimus Europos tikslus. Dokumentų rinkiniu taip pat remiamas geriau sujungtas Europos energetikos tinklas ir taip didinamas Europos strateginis savarankiškumas, saugumas ir atsparumas, kartu **skatinamas glaudesnis bendradarbiavimas su kaimyninėmis partnerėmis**, priklausančiomis Europos ekonominei erdvei (EEE), Energijos bendrijai ir Rytų partnerystės bei pietinėms kaimyninėms valstybėms.

Per dvejus metus nuo šiandien pasiūlyto dokumentų rinkinio priėmimo **Komisija parengs išsamų pagrindinį ES scenarijų**, atitinkantį ES energetikos ir klimato tikslus ir užtikrinantį ekonomiškai efektyvią, konkurencingą ir saugią ES lygmens sistemą. Pagrindinis scenarijus bus grindžiamas valstybių narių ir visų susijusių suinteresuotųjų subjektų indėliu, atsižvelgiant į **sektorių sinergiją**. Tuomet remdamiesi scenarijumi **Europos perdavimo sistemos operatorių tinklas ir Europos vandenilio tinklų operatorių tinklas** nustatys infrastruktūros poreikius.

Taip pat **būtina numatyti aktyvesnę Europos lygmens intervenciją tiems atvejams, kai nustatomas tarpvalstybinių pajėgumų poreikis**, tačiau jam patenkinti tinkamų projektų nepasiūlyta. Komisijai turėtų būti suteikta galimybė inicijuoti tvirtu regioniniu bendradarbiavimu grindžiamą **spragų užpildymo procesą**, per kurį sistemos operatoriai ir galbūt projektų rengėjai būtų raginami siūlyti projektus neatlieptiems poreikiams patenkinti.

Siekiant sukurti integruotą sistemą, būtina geriau koordinuoti nacionalinį ir Europos lygmens planavimą, nes vidiniai tinklo elementai daro didelę įtaką tarpvalstybinės infrastruktūros plėtrai, o tai savo ruožtu veikia tarpvalstybinę prekybą. Todėl **skirstomųjų tinklų planavimas** turi būti gerai koordinuojamas su perdavimo lygmens planavimu ir į jį turėtų aktyviai įsitraukti tiek visuomenė, tiek pramonė, kad būsimi tinklai būtų pritaikyti prie didėjančios elektros energijos gamybos ir paklausos. Bendradarbiaudama su visais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, Komisija tęs šį darbą pagal **2023 m. tinklų veiksmų planą**¹³.

O kol kas, norint įgyvendinti ekonomiškai efektyvią ir tvarią energetikos pertvarką ir užtikrinti energetinį saugumą, labai svarbu **prieš investuojant į naujus pajėgumus kuo geriau išnaudoti esamą infrastruktūrą**. Laikantis principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, **reikia toliau tiek tinklo, tiek naudotojų lygmeniu skatinti aktyviau diegti išmaniuosius elektros energijos tinklus, novatoriškas ir skaitmenines**

¹² [Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomosios įstaigos \(CINEA\) projektų portfelis. Įžanginis tinklalapis.Virtualusis stendas „Olik“.](#)

¹³ [„Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“](#), COM(2023) 757 final.

technologijas bei tinklo efektyvumo didinimo priemonės, kartu užtikrinant pakankamus tinklo pajėgumus, kad būtų galima laiku patenkinti papildomą paklausą. Pavyzdžiui, naudojant energetikos tinklų tobulinimo technologijas 2040 m. bendras tinklo pajėgumas Europoje galėtų būti 20–40 proc. didesnis, o sąnaudos – 35 proc. mažesnės, palyginti su tradicine tinklo plėtra iki 2040 m.¹⁴ Europos energetikos tinklų dokumentų rinkinyje siūloma **tvirtai integruoti šiuos principus į tinklo planavimą ir skatinti įgyvendinti susijusius projektus**, kartu plečiant fizinę infrastruktūrą. Ką tik pradėjusioje veikti platformoje „Technopedia“ pristatoma geriausia energetikos tinklų tobulinimo praktika ir novatoriškos technologijos¹⁵. Kitamet Komisija taip pat pristatys strategines skaitmenizacijos ir dirbtinio intelekto naudojimo energetikoje veiksmų gaires, kurios padės plėtoti išmanius sprendimus visuose Europos energetikos tinkluose. Skaitmeninės priemonės gali padėti suvaldyti padidėjusį, ypač dėl atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimo, svyravimą. Padidinti energetikos tinklų stabilumą gali padėti ir plati duomenų ir debesijos infrastruktūra, todėl į ją bus atsižvelgta planavimo procedūros metu.

Be to, kai kuriose valstybėse narėse prieiga prie energetikos tinklų tampa iššūkiu, todėl kūrybiški sprendimai gali padėti atlaisvinti pajėgumus ir veiksmingai mažinti eiles. Šiandien priimtose **Veiksmingo prijungimo prie tinklo gairėse** pateikiamos rekomendacijos ir dalijamasi gerąja patirtimi, kurią valstybės narės ir nacionalinės reguliavimo institucijos gali taikyti siekdamos skubiai spręsti minėtas problemas ir kuo veiksmingiau panaudoti esamus tinklus. Tarp galimų sprendimų – eiliškumo pagal pasirengimo lygį principo taikymas, visiems prisijungimo prašymams taikomi skaidrūs pasirengimo vertinimo kriterijai, aiškiai nustatyti projekto rengimo etapai ir sankcijos už šių reikalavimų nesilaikymą, taip pat reguliari prijungimo laukiančių projektų eilių stebėseną ir reikalavimų neatitinkančių projektų šalinimas iš jų.

Todėl energetikos tinklų dokumentų rinkinys atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad mūsų elektros energijos rinka išliktų tvirta ir veiksminga. Juo sudaromos geresnės sąlygos veiksmingai naudotis esama infrastruktūra ir tokiu būdu 70 proc. perdavimo pajėgumų panaudoti tarpzoninei elektros energijos prekybai¹⁶. Be to, rinkinys padės mums vykdyti įsipareigojimą iki 2030 m. pasiekti 15 proc. elektros energetikos sistemų sujungimo tikslą, kartu rengiantis Valdymo reglamento peržiūrai, kad jis būtų suderintas su mūsų klimato ir energetikos užmojais ateinančiam dešimtmečiui.

B. Planų pavertimas veiksmais. Spartesnis energetikos infrastruktūros projektų įgyvendinimas vietoje

Infrastruktūros poreikių ir projektų nustatymas – tai tik pusė darbo. Net kai projektai jau apibrėžti, statybos dažnai stoja dėl ilgų leidimų išdavimo procedūrų, visuomenės nepritarimo, finansavimo kliūčių ar sunkumų valstybėms narėms dalijantis išlaidas tarpusavyje. Visi šie

¹⁴ 2024 m. Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) parengta elektros energijos infrastruktūros stebėsenos ataskaita, [ACER 2024 Monitoring Electricity Infrastructure.pdf](#).

¹⁵ Svetainė „TSO DSO Technopedia“. [Pradžios tinklalapis](#).

¹⁶ Kaip numatyta Reglamento (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos 15 straipsnio 2 dalyje, minimalūs pajėgumai turi būti užtikrinti ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d.

klausimai turi būti sprendžiami, kartu didinant mūsų infrastruktūros saugumą ir atsparumą tiek tyčiniams trikdžiams, tiek atsitiktiniams sutrikimams.

Pirmiausia tarp didžiausių kliūčių, trukdančių laiku įdiegti energetikos infrastruktūrą ir gamybos procesus ES, paminėtinas lėtas **leidimų išdavimas**. ACER duomenimis, 2023 m. 26 proc. elektros energetikos bendro intereso projektų vėlavo vidutiniškai 12 mėnesių, nes vien leidimų išdavimas užėmė daugiau kaip pusę viso elektros energijos infrastruktūros įgyvendinimo tvarkaraščio¹⁷. Be to, **leidimų išdavimo trukmė skirtingose valstybėse narėse labai nevienoda**: gauti leidimą perdavimo tinklų projektams užtrunka vidutiniškai 5 metus¹⁸, bendro intereso projektams – 4,3 metų¹⁹, atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams – iki 9 metų²⁰, energijos kaupimo įrenginiams – 1–7 metus²¹, o įkrovimo stotelėms – iki 2 metų²².

2022 ir 2023 m. ES ėmėsi reikšmingų veiksmų, kad paspartintų leidimų atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir infrastruktūros projektams išdavimą, be kita ko, priimdama Ekstremaliųjų situacijų reglamentą (taikytą iki 2025 m. birželio mėn.) ir peržiūrėdama Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą. Tačiau ir toliau vėluojama, ypač integruoti autonomines kaupyklas ir įkrovimo stoteles. Be to, nereikalingai gaištama ir dėl poveikio vertinimų: nors jie yra būtini tiek biologinės įvairovės apsaugai užtikrinti, tiek visuomenės pritarimui gauti, dabartinė jų tvarka neleidžia veiksmingai pagal požymius atskirti projektų, kurių poveikis aplinkai yra labai mažas.

Atsižvelgiant į tai, Europos energetikos tinklų dokumentų rinkiniu, derinant jį su ES aplinkos apsaugos reguliavimo sistema, nustatoma **ES lygmens sistema, kuria siekiama supaprastinti ir paspartinti leidimų išdavimo procedūras**, taikomas visai tinklo infrastruktūrai, atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams, kaupimo projektams ir įkrovimo stotelėms, ir stiprinamos bendro intereso ir abipusio intereso projektams taikomos nuostatos. Pirmasis žingsnis, galintis padėti apsaugoti gamtą ir sumažinti oro taršą, yra priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas. Paprastesnės leidimų išdavimo procedūros yra skirtos tiems atvejams, kai, remiantis didele dabartinės teisinės sistemos įgyvendinimo patirtimi, galima konstatuoti, kad poveikis aplinkai yra nedidelis, o siūlomi pokyčiai padeda pasiekti **biologinės įvairovės apsaugos ir spartaus švarios energijos sistemos diegimo pusiausvyrą**. Taip stengiamasi pasiekti tikslą leidimų išdavimo proceso trukmę apriboti priklausomai nuo projekto rūšies, kad daugeliu atvejų jis truktų ne ilgiau kaip dvejus, o sudėtingiausių projektų atveju – ne ilgiau kaip trejus metus.

¹⁷ [2023 ACER PCI Report.pdf](#).

¹⁸ 2024 m. ACER parengta elektros energijos infrastruktūros plėtros stebėsenos konkurencingai ir tvariai energetikos sistemai remti ataskaita, p. 18.

¹⁹ <https://www.acer.europa.eu/media/charts/PCIs-and-PMIs-monitoring-2025>.

²⁰ Galutinė ataskaita „Techninė parama formuojant ir įgyvendinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių politiką. Su atsinaujinančiųjų energijos išteklių įrenginiais susijusių leidimų išdavimo ir administracinių procedūrų supaprastinimas (tyrimas „RES Simplify“)“. ES leidinių biuras.

²¹ 2023 m. Fraunhoferio sistemų ir inovacijų tyrimų instituto ir kt. parengtas [energijos kaupimo tyrimas](#).

²² Elektrinių transporto priemonių įkrovimo srityje veikiančių organizacijų, tokių kaip *ChargeUp Europe*, *Ionity* ir *Milence*, surinkta informacija.

Pasitikėjimui stiprinti ir ES tikslams pasiekti labai svarbu ir tai, kad planuojant ir vykdant projektus **dalyvautų visuomenė**, – taip iki minimumo sumažėtų ilgai trunkančių teisminių ginčų²³. Energetikos tinklų dokumentų rinkinyje reikalaujama, kad **didesnės nei 10 MW galios atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektų nauda būtų dalijamasi ir su tais vietos gyventojais, kurie nepriklauso energetikos bendrijoms**. Tai taip pat suteikia argumentų nepriklausomiems tarpininkams pirmuosiuose dialogo ir mediacijos etapuose, dar labiau sumažina teisminių ginčų riziką ir skatina plėtrą grįsti bendradarbiavimu. Siekdama spręsti visuomenės nepritavimo klausimą, Komisija taip pat **2026 m. pirmąjį ketvirtį** pasiūlys praktinį **visuomenės įtraukties priemonių rinkinį**, kuris sudarys palankesnes sąlygas dalytis žiniomis apie gerąją piliečių ir vietos institucijų dalyvavimo praktiką ir šios srities gebėjimų stiprinimą ir skatins dalytis atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektų nauda²⁴.

Antras iššūkis – didėjanti energetikos infrastruktūros paklausa, dėl kurios smarkiai išaugo spaudimas **tiekimo grandinėms ir darbo jėgos bei įgūdžių** poreikis ir kuriai reikalingų gamybos procesų struktūra vis labiau varžo mūsų elektros energijos sistemos plėtrą ir modernizavimą. Nors Europoje yra pirmaujančių tinklų technologijų gamintojų, dabartinių gamybos pajėgumų kai kuriuose segmentuose nepakanka paklausai patenkinti²⁵, todėl **sektorius, kad neatsiliktu, turi plėstis**.

Kaip pabrėžta Veiksmingo prijungimo prie tinklo gairėse, **paklausos matomumas yra labai svarbus orientyras pramonei priimant sprendimus dėl investicijų**. Kad padėtų spręsti šį klausimą, Komisija, bendradarbiaudama su Europos skirstymo sistemos operatorių (ES SSO) subjektu, sieks **iki 2026 m. energetikos infrastruktūros forumo sukurti ES skirstomųjų tinklų planavimo platformą**, kuri užtikrins būsimų planų ir susijusių gamybos poreikių valstybėse narėse matomumą skirstymo lygmeniu. Komisija aktyviai propaguoja įvairias priemones, kuriomis siekiama sumažinti spaudimą tiekimo grandinėms, visų pirma didindama pagal Tinklų veiksmų plano 13 veiksmą inicijuotas pastangas racionalizuoti ir suderinti **bendras technologijų specifikacijas ir techninius reikalavimus** ir pagerinti aukštosios įtampos nuolatinės srovės sistemų sąveiką. Kitąmet numatytas **Europos viešųjų pirkimų sistemos modernizavimas** taip pat bus labai svarbus toliau propaguojant tikslą remti mūsų gamybos bazę, įskaitant tinklų technologijas su ženklu „Pagaminta Europoje“.

Trečia, reikia **telkti privačias investicijas**, kad **tinklo plėtojimas būtų ekonomiškai efektyvus**. Kadangi tinklo infrastruktūra daugiausia finansuojama iš tarifų, rasti reikiamų didelių investicijų (1,2 trln. EUR iki 2040 m. elektros tinklams, iš jų – 730 mlrd. EUR vien

²³ Tinkamų geros praktikos pavydžių galima rasti Komisijos tarnybų darbiname dokumente „Gairės valstybėms narėms dėl gerosios patirties, kaip pagreitinti leidimų atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams ir susijusios infrastruktūros projektams išdavimo procedūras“ (SWD (2024) 124 *final*).

²⁴ Pavyzdžiui, Merų pakta, Bendradarbiavimo pakta ir Greito ir teisingo atsinaujinančiųjų energijos išteklių technologijų ir energetikos tinklų įgyvendinimo iniciatyvą.

²⁵ Pavyzdžiui, 2025 m. naujų transformatorių ir kabelių kainos išaugo ir užsakymo įvykdymo laikas, palyginti su 2021–2022 m., pailgėjo beveik dvigubai (šaltinis: Tarptautinės energetikos agentūros 2025 m. vasario mėn. ataskaita „[Ateities energijos perdavimo tinklų tiesimas. Tiekimo grandinių problemų sprendimo strategijos](#)“.

skirstomiesiems tinklams ir 240 mlrd. EUR vandenilio tinklams²⁶) nėra paprasta. Kliovimasis dabartine sistema gali padidinti kainas vartotojams, taigi ES lygmens veiksmai šioje srityje būtini.

Todėl turime užtikrinti perspektyvius tinklo mokesčius²⁷, prireikus **ieškodami papildomų infrastruktūros finansavimo būdų**, be kita ko, nustatydami reikalavimą dalį **perkrovos pajamų panaudoti investicijoms į bendro intereso ir abipusio intereso projektų sąrašę esančias jungtis**. Be to, vis labiau integruojant energetikos infrastruktūrą, kad ji taptų tarpvalstybiškesnė, **daugiau projektų atneš naudos ir už teritorijų, kuriose infrastruktūra pastatyta, ribų**. Todėl, siekiant išvengti neproporcingos naštos vietos vartotojams, labai svarbu sąžiningai ir skaidriai pasidalyti išlaidas. Šiuo tikslu Europos energetikos tinklų dokumentų rinkiniu siekiama užtikrinti, kad sąnaudų ir naudos vertinimas ir pasidalijimas būtų skaidresnis, patikimesnis ir sąžiningesnis, taip pat sudaryti sąlygas **bendro intereso arba abipusio intereso projektus jungti į grupes**, kad būtų paprasčiau diskutuoti dėl išlaidų pasidalijimo. Jungimas į grupes taip pat gali palengvinti finansavimą, pavyzdžiui, steigiant specialiosios paskirties įmones, ir taip pritraukti papildomų investicijų.

Europa didina finansinę paramą energetikos infrastruktūrai. Neseniai priimtas teisės aktas dėl sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūros suteikia galimybę nacionalinėms ir regionų valdžios institucijoms perskirti 2021–2027 m. finansavimą pagrindiniams prioritetams, pavyzdžiui, energetikos pertvarkai²⁸. Be to, Komisijos pasiūlyme dėl kitos **daugiametės finansinės programos**²⁹ gerokai sustiprinta **Europos infrastruktūros tinklų priemonė**. Tačiau vien ES finansavimu patenkinti didžiulių mūsų investicijų poreikių nepavyks. ES biudžetas turi atlikti svarbesnį vaidmenį mažinant privačių investicijų riziką ir atveriant kelią institucinių investuotojų skiriamam finansavimui. Netrukus pasirodysiančioje **investicijų į švarią energiją strategijoje** bus pasiūlyti konkretūs veiksmai, kaip pritraukti **privačiojo sektoriaus investicijas** didesnei paramai užtikrinti, padedant ir Europos investicijų bankui, kuris yra pagrindinis partneris spartinant tinklo diegimą.

Vandenilio projektų rengimas tebėra lėtas dėl nedidelio patrauklumo bankams ir didelės rizikos visoje vertės grandinėje. Siekdama spręsti šią problemą, **Komisija įvertins ir, kai**

²⁶ Artelys, LBST, Trinomics, Finesso, A. et al., [Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy \(„Investicijų į Europos energetikos infrastruktūrą poreikiai siekiant sukurti nuo iškastinio kuro nepriklausančią ekonomiką“\)](#), 2025.

²⁷ https://energy.ec.europa.eu/publications/communication-future-proof-network-charges-reduced-energy-system-costs_en?prefLang=lt.

²⁸ Parama galėtų būti skiriama tarpvalstybinėms energetikos jungtims plėtoti, atsinaujinančiųjų išteklių, pvz., saulės ir vėjo, energijos naudojimui didinti, įkrovimo infrastruktūrai diegti ir energijos skirstymo tinklams atnaujinti, kad būtų galima veiksmingai valdyti tiekimo svyravimus.

²⁹ Šiuo metu ES teikia didelę paramą pasitelkdama Europos infrastruktūros tinklų priemonę, Europos regioninės plėtros fondus, sanglaudos fondus, ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus ir kt. Įgyvendinus Komisijos pasiūlymą dėl kitos daugiametės finansinės programos gerokai padidėtų **Europos energetikos infrastruktūros tinklų priemonės** (EITP-E) biudžetas – nuo 5,84 mlrd. EUR 2021–2027 m. iki 29,91 mlrd. EUR 2028–2034 m. Patikimą finansavimo srautą (234,3 mlrd. EUR) užtikrins **Europos konkurencingumo fondas**, specialų finansavimą (26,2 mlrd. EUR) skirdamas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir perėjimo prie švarios energijos technologijoms, įskaitant infrastruktūrą, plėtoti ir diegti. Pagal **nacionalinės ir regioninės partnerystės planus** (865 mlrd. EUR) investicijos į švarią energiją bus derinamos su šios srities reformomis, taip pat bus remiamas nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų įgyvendinimas.

aktualu, remis galimų sprendimų, pavyzdžiui, sutarčių dėl kainų skirtumo arba reguliavimo priemonių tarpvalstybinio koordinavimo, **įgyvendinimą**, be kita ko, per **regionines aukšto lygio grupes**, kad būtų užtikrinta **koordinuota pažanga ir pagalba naikinant finansavimo spragas**.

Galiausiai paminėtina, kad **mūsų energetikos infrastruktūros saugumą ir atsparumą** labai svarbu didinti atsižvelgiant į šiandienos geopolitines aplinkybes ir augančias su klimatu susijusias grėsmes. Pastarojo meto incidentai Baltijos jūroje, įskaitant dujotiekiui „Balticconnector“ ir elektros jungčiai „Estlink 2“ padarytą žalą, atskleidžia tarpvalstybinių energetikos objektų pažeidžiamumą, o su klimatu susiję įvykiai ir atsitiktiniai sutrikimai toliau kelia didelę riziką mūsų tiekimo saugumui.

Siekiant apsaugoti ES energetinę nepriklausomybę, energetikos tinklų dokumentų rinkiniu užtikrinama, kad į tarpvalstybinių projektų planavimą nuo pat pradžių būtų integruojami fizinio ir kibernetinio saugumo aspektai, taip skatinant naujos infrastruktūros atsparumą ir pritaikytą saugumą, būtų didinamas nuosavybės skaidrumas siekiant išvengti priklausomybės nuo didelės rizikos užsienio subjektų ir būtų užtikrinama, kad esamos infrastruktūros patobulinimai, susiję su fiziniu bei kibernetiniu saugumu ir atsparumo didinimu, atitiktų finansavimo pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) reikalavimus, kartu užkertant kelią dubliavimuisi su kita ES finansine parama. Be to, remdamasi Veiksmų planu dėl kabelių saugumo, Komisija tęs savo darbą per regioninius kabelių centrus ir stiprins kabelių saugumo priemonių rinkinio taikymą³⁰.

3. Aštuoni atraminiai Europos energetikos prioritetai pagal iniciatyvą „Energy Highways“

2025 m. rugsėjo 10 d. pranešime apie Sąjungos padėtį Pirmininkė U. von der Leyen kalbėjo apie aštuonias **energijos magistralės**. Energetikos magistralėmis, kurios kuriamos remiantis esamais bendro intereso ir abipusio intereso projektais pagal TEN-E sistemą, taip pat Įperkamos energijos veiksmų plane nurodytais pavyzdiniais projektais, bus tenkinami **skubiausi energetikos infrastruktūros poreikiai, kuriems reikia konkrečios papildomos trumpalaikės paramos ir įsipareigojimo juos įgyvendinti, kad būtų pašalintos pažangai trukdančios kliūtys**³¹.

Energetikos magistralės padidins energetinį saugumą, sumažins priklausomybę nuo iškastinio kuro, į tinklą integruos daugiau atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatins elektrifikaciją, mažins energijos kainas, paspartins plano „REPowerEU“ įgyvendinimą ir padės valstybėms narėms prisitaikyti prie laipsniško iš Rusijos importuojamo iškastinio kuro atsisakymo. Daugelis energetikos magistralių turi bendro intereso arba abipusio intereso projekto statusą 2025 m. gruodžio 1 d. paskelbtame antrajame Sąjungos bendro intereso ir abipusio intereso projektų sąrašė, į kurį įtraukti 235 tarpvalstybiniai energetikos infrastruktūros projektai, įgyvendinami ES ir su trečiosiomis valstybėmis partnerėmis, tokie kaip „Celtic

³⁰ES veiksmų planas dėl kabelių saugumo, JOIN(2025) 9 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025JC0009>.

³¹ [Deleguotasis reglamentas dėl antrojo Sąjungos bendro intereso projektų ir abipusio intereso projektų sąrašo ir jo priedas. Energetika.](#)

Interconnector“, „Black Sea interconnection cable“, „Estlink 3“. Pagal TEN-E sistemą visiems į Sąjungos sąrašą įtrauktiems bendro intereso ir abipusio intereso projektams taikomos tam tikros lengvatos, įskaitant prioritetinį statusą ir supaprastintas leidimų išdavimo procedūras, taip pat jiems galima prašyti finansinės paramos pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę.

1 pav. Aštuonių energetikos magistralių žemėlapis

1. „Pyrenean crossing 1“ ir „Pyrenean crossing 2“ (siekiama geriau integruoti Pirėnų pusiasalį nutiesiant elektros energijos jungtis per Pirėnų kalnus į Prancūziją).
2. „Great Sea Interconnector“ (siekiama sujungti Kiprą su žemynine Europa ir taip užbaigti jo elektros energijos sistemos izoliaciją).
3. „Harmony Link“ (siekiama stiprinti elektros energijos jungtis su Baltijos valstybėmis).
4. Balkanų reversinio srauto dujotiekis (siekiama gerinti energijos tiekimą Balkanų regione ir rytinėse kaimyninėse valstybėse).
5. „Bornholm Energy Island“ (siekiama Baltijos jūrą paversti jūros jungčių mazgu).

6. Kainų stabilumo ir energetinio saugumo didinimas Pietryčių Europoje.
7. „South2 Corridor“ (*pietinis vandenilio koridorius*).
8. Pietvakarių vandenilio koridorius iš Portugalijos į Vokietiją.

Komisija yra įsipareigojusi nedelsdama **spartinti energetikos magistralių diegimą ir tai daryti ketina stiprindama politinį koordinavimą** – įtraukdama regionines aukšto lygio grupes, prireikus pasitelkdama Europos koordinatorių paramą ir glaudžiai bendradarbiaudama su Energetikos sąjungos darbo grupe, esant būtinybei neapsiribodama vien ES valstybėmis narėmis. Kiekvienam projektui bus teikiama pirmenybė ES lygmeniu, o Komisija padės valstybėms narėms suteikti jiems **tokią pačią pirmenybę nacionaliniu lygmeniu**.

Kad būtų užtikrintas **veiksmingas tarpvalstybinis bendradarbiavimas išduodant leidimus**, Komisija daugiausia dėmesio skirs nustatytiems prioritetiniams jungčių projektams ir aktyviau padės valstybėms narėms nustatyti bendras veiksmingo ir efektyvaus leidimų išdavimo procedūras, kai tinkama, padedant Europos koordinatoriui. Atsižvelgdama į patirtį, įgytą glaudžiau koordinuojant leidimų išdavimo procedūras, Komisija galbūt svarstys galimybę imtis papildomų veiksmų. Be to, siekdama stiprinti leidimus išduodančių institucijų administracinius pajėgumus ir didinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos leidimų išdavimo procedūrų skaitmenizavimą, Komisija teiks paramą valstybėms narėms imdamasi specialių veiksmų, kurie papildys leidimų išdavimo reglamentavimo sistemą. Be kita ko, bus naudojamos tokios priemonės kaip techninės paramos priemonė ir svarstoma galimybė pasitelkiant esamus konsultavimo išteklius sukurti bandomąją leidimų išdavimo priemonę, kuria būtų skatinamas gebėjimų stiprinimas ir galimybės gauti finansavimą investicijoms ir reformoms leidimų išdavimo srityje. Be to, Komisija per leidimų išdavimo ekspertų grupę skatins dalytis žiniomis apie finansavimo galimybes ir kurti naujas skaitmenines leidimų išdavimo platformas.

Kai kurie projektai jau yra pripažinti bendriems Europos interesams svarbiais projektais ir tai duoda papildomą naudą finansavimo ir koordinavimo požiūriu. Be to, magistralės „Pyrenean crossing 1“ ir „Pyrenean crossing 2“, Pietvakarių vandenilio koridorius ir Pietryčių Europos magistralė bus paskelbti bandomaisiais projektais pagal **Konkurencingumo koordinavimo priemonę**, tad pagal šią priemonę dėl jų bus galima imtis veiksmų visais valdžios lygmenimis ir skirti specialiuosius pajėgumus horizontaliesiems klausimams spręsti. Prioritetiniai veiksmai, kurie bus nustatyti pagal Konkurencingumo koordinavimo priemonę, bus derinami su atitinkamų aukšto lygio grupių ar forumų veikla ir vykdomi atsižvelgiant į atitinkamus kiekvienos magistralės poreikius, pavyzdžiui, poreikį padidinti energetikos sistemos lankstumą, pašalinti tiekimo grandinės trūkumus arba išspręsti finansavimo klausimus.

Be to, Baltijos, Vidurio Europos ir Pietryčių Europos regionų magistralėms neseniai pagal TEN-E sistemą paskirti Europos koordinatoriai³², kurie padės laiku įgyvendinti projektus

³² [Baltijos šalių elektros tinklų sinchronizacijos projektui prižiūrėti paskirtas naujas Europos koordinatorius. Europos Komisija.](#)

skatindami tarpvalstybinį dialogą, pagelbėdami leidimų išdavimo ir finansavimo klausimais, užtikrindami valstybių narių paramą ir rengdami pažangos bei kliūčių ataskaitas. **Komisija**, prireikus glaudžiai bendradarbiaudama su Europos koordinatoriais, taip pat **stiprins esamas struktūras ir užtikrins tikslinius išteklius**, kad aštuonioms energetikos magistralėms būtų nuosekliai skiriamas didesnis dėmesys.

Komisija **aktyviai bendradarbiaus su visomis susijusiomis valstybėmis narėmis visapusiškai išnaudodama pirmiau nurodytą priemonių rinkinį**, kad užtikrintų sėkmingą energetikos magistralių įgyvendinimą. Naujausia informacija apie pažangą bus reguliariai teikiama Europos Vadovų Tarybai, vykdant politinį įsipareigojimą ir kartu užtikrinant skaidrumą ir atskaitomybę.

Priedas. Kiekvienai energetikos magistralei numatyti papildomi trumpalaikiai tiksliniai veiksmai

Be pirmiau nurodytos horizontaliosios paramos, Komisija imsis **tikslinių trumpalaikių veiksmų konkrečiai su kiekviena magistrale susijusiems uždaviniams spręsti**, siekdama užtikrinti, kad per ateinančius 6–9 mėnesius būtų galima padaryti apčiuopiamą pažangą ir pasiekti rezultatų.

1. „Pyrenean crossing 1“ ir „Pyrenean crossing 2“ (elektros energijos jungtys per Pirėnų kalnus, kuriomis siekiama geriau integruoti Pirėnų pusiasalį)

Pirėnų pusiasalis tebėra nepakankamai sujungtas su likusia ES energijos rinka – dabartinis Prancūziją ir Ispaniją jungiančių linijų tarpvalstybinis pralaidumas neviršija 2,5 GW. Tai trukdo rinkos integracijai, skatina nuolatinius kainų skirtumus ir varžo atsinaujinančiųjų energijos išteklių integravimą. Minėti du Pirėnų projektai papildys šiuo metu vykdomą Biskajos įlankos jungčių projektą, o jų tikslas – **iki 2040 m. bendrą jungčių pajėgumą padidinti iki 8 GW**, padidinti sistemos atsparumą ir sumažinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos ribojimą. Abu Pirėnų jungčių projektai **dabartiniame bendro intereso ir abipusio intereso projektų sąrašė buvo dar kartą patvirtinti** kaip prioritetiniai projektai šiai strigčiai pašalinti. 2025 m. gegužės mėn. projektui „Navara (ES)–Landes (FR)“ skirta 11,1 mln. EUR EITP dotacija parengiamiesiems tyrimams. Nepaisant projektų strateginės svarbos pažanga buvo palyginti lėta ir reikia įdėti daugiau darbo atliekant vidinius patobulinimus ir aiškiau apibrėžiant finansavimo principą.

Trumpalaikiai veiksmai. Komisija sieks sudaryti palankesnes sąlygas kitame Pietvakarių Europos aukšto lygio grupės ministrų susitikime (įvyksiančiame 2026 m. pirmąjį ketvirtį) paskelbti bendrą politinį pareiškimą, kad būtų patvirtinta **bent vieno iš projektų įgyvendinimo pradžia** ir imtasi būtinų vidaus tinklo stiprinimo priemonių.

2. „Great Sea Interconnector“ (Kiprą su žemynine Europa sujungianti elektros energetikos sistemų jungtis, užbaigianti jo elektros energijos sistemos izoliaciją)

Kipras yra paskutinė prie Europos elektros energijos tinklo neprisijungusi ES valstybė narė³³ ir šis faktas trukdo jam integruotis į energijos vidaus rinką ir mažina galimybes integruoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Šią spragą užpildys planuojama jungtis „Great Sea Interconnector“ tarp Graikijos ir Kipro, panaikinsianti Kipro elektros energijos sistemos izoliaciją, padėsianti jam mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir padidinsianti Europos energetikos sistemos atsparumą. Ji taip pat sudarys palankesnes sąlygas integruoti daugiau atsinaujinančiųjų išteklių energijos Viduržemio jūros regione apskritai.

³³ Airija tiesiogiai prisijungs prie ES elektros energijos tinklo užbaigus šiuo metu vykdomą jungties tarp Airijos ir Prancūzijos „Celtic Interconnector“ projektą.

Šio projekto, kuris dar kartą patvirtintas dabartiniame bendro intereso ir abipusio intereso projektų sąraše, rezultatas bus ilgiausias pasaulyje jūrinis elektros kabelis, kurio ilgis sieks beveik 900 km. Projektas remiamas EITP dotacijomis, įskaitant 2,3 mln. EUR galimybių studijoms ir 658 mln. EUR atkarpos tarp Graikijos ir Kipro tiesimo darbams. Dar vienas svarbus žingsnis link visiško energetikos tinklų sujungimo – 2025 m. gegužės mėn. užbaigti Graikijos žemyninę dalį su Kreta jungiančio jūrinio kabelio tiesimo darbai.

Projekto pažangai trukdė sudėtingos geopolitinės aplinkybės, galėjusios turėti įtakos tvarkaraščiui ir išlaidoms. Dėl strateginės šios jungties vertės labai svarbu efektyviai koordinuoti veiksmus valstybių narių lygmeniu, kad tokios problemos būtų išspręstos ir projektas galėtų būti sėkmingai užbaigtas.

Trumpalaikiai veiksmai. Glaudžiai bendradarbiaudama su 2026 m. Tarybai pirmininkausiančiu Kipru, Komisija toliau teiks tvirtą politinę ir techninę paramą šiam didžiulės strateginės svarbos projektui, be kita ko, organizuodama specialius renginius ir aukšto lygio diskusijas, taip pat papildomai dirbdama su geopolitiniais aspektais.

3. „Harmony Link“ (Baltijos valstybių elektros energetikos sistemų jungčių stiprinimas siekiant padidinti jų nepriklausomybės nuo Rusijos naudą saugumui)

2025 m. vasario 9 d. trys Baltijos valstybės sėkmingai sinchronizavo savo elektros energetikos sistemas su žemynine Europa, taip pasiekdamos svarbų laimėjimą užtikrinant Europos energetinį saugumą. Pagrindinė likusi investicija pagal Baltijos valstybių elektros energetikos sistemų sinchronizacijos bendro intereso projektą yra **Lietuvos ir Lenkijos jungtis „Harmony Link“**, užbaigianti visišką Baltijos elektros energijos rinkų integraciją. Neseniai šiam projektui užbaigti paskyrus Europos koordinatorių, jo įgyvendinimas turėtų paspartėti.

Užbaigus jungtį „Harmony Link“ sustiprės rinkos integracija, nes bus sudarytos sąlygos prekiauti elektros energija per Lenkiją ir skatinama konkurencija, kuri gali sumažinti kainas vartotojams ir įmonėms regione. Ši jungtis palengvins ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą. Ji taip pat labai sustiprins Baltijos valstybių energetinį saugumą. Šiandien vienintelė Baltijos šalių ir žemyninės Europos jungtis yra „LitPol Link“, kurios atjungimas turėtų rimtų pasekmių Baltijos šalių energetikos sistemai.

Trumpalaikiai veiksmai. Komisija stengsis, kad šis projektas būtų įgyvendintas laiku, stiprindama regioninį bendradarbiavimą, ir įvertins padėtį ministrų lygmeniu 2026 m. kitame Baltijos energijos rinkos jungčių plano (BEMIP) aukšto lygio susitikime, atsižvelgdama į pernai pasirašytą atnaujintą BEMIP susitarimo memorandumą, taip pat užtikrins, kad šios magistralės įgyvendinimui būtų skirta pirmenybė naujame BEMIP aukšto lygio grupės veiklos plane.

4. Balkanų reversinio srauto dujotiekis (energijos tiekimo Balkanų regione ir rytinėse kaimyninėse valstybėse sistemos atsparumo didinimas)

Balkanų reversinio srauto dujotiekio projekto tikslas yra ne didinti pajėgumus, o koordinuotomis pastangomis Vidurio ir Pietryčių Europos regione **kuo geriau išnaudoti**

esamus gamtinių dujų perdavimo pajėgumus priešinga kryptimi – iš pietų į šiaurę. Ši funkcija yra būtina norint įvairinti gamtinių dujų tiekimą Pietryčių Europoje ir atsisakyti importo iš Rusijos.

Didelio transportavimo pajėgumo Balkanų dujotiekis gali atlikti pagrindinį vaidmenį įvairinant tiekimą regione ir įgyvendinant „REPowerEU“ tikslus. Jo potencialas dar labiau išaugs nuo 2027 m., kai Rumunijoje bus pradėtas eksploatuoti giluminis dujų telkinys „Neptun“. Visu pajėgumu iš pietų į šiaurę dujas tiekiantis Balkanų dujotiekis kartu su šaltinių įvairinimu paskatintų didesnę prekybą, konkurenciją ir rinkos likvidumą regione ir tam nereikėtų brangios naujos infrastruktūros.

Nepaisant Balkanų dujotiekio potencialo, **kai kuriose valstybėse narėse, per kurias jis eina, reguliavimo ir rinkos kliūtys šiuo metu trukdo naudotis dujotiekiu ir užtikrinti jo komercines perspektyvas.** Sustiprinti ES paramą šioms kliūtims šalinti padės neseniai paskirtas už šį Vidurio ir Pietryčių Europos energijos tinklų sujungiamumo iniciatyvos (CESEC) regioną atsakingas Europos koordinatorius.

Trumpalaikiai veiksmai. Komisija per CESEC aukšto lygio grupę intensyviai veiks koordinavimą su visomis susijusiomis šalimis, įskaitant Moldovą ir Ukrainą, kad **dujotiekis kuo greičiau taptų komerciškai patrauklesnis** ir kartu būtų užtikrinta ilgalaikė atitiktis ES energetikos *acquis*. Šiomis aplinkybėmis Komisija toliau remis CESEC aukšto lygio grupės darbą siekiant harmonizuoti dujų kokybę ir **kliūčių, trukdančių kuo geriau išnaudoti Balkanų dujotiekį, šalinimą.**

5. „Bornholm Energy Island“ (Baltijos jūros pavertimas jūros jungčių mazgu)

„Bornholm Energy Island“ yra pirmasis tokio pobūdžio hibridinis jūrinis projektas, įgyvendinamas Danijos išskirtinėje ekonominėje zonoje į pietvakarius nuo Bornholmo salos. Projektas planuojamas kaip būsimas energetikos mazgas, **galėsiantis plėstis ir apimti daugiau jungčių** su kitomis šalimis. Jis dar kartą patvirtintas 2-ajame bendro intereso ir abipusio intereso projektų sąraše ir 2025 m. rugsėjo mėn. gavo EITP dotaciją darbams (645,2 mln. EUR). Bornholmo energetinė sala yra pavyzdinis modelis būsimoms ES jūrų iniciatyvoms; jis padės padidinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą ES lygmeniu ir atneš naudos Danijai, Vokietijai ir už regiono ribų esančioms valstybėms narėms. Susiejus energijos gamybą jūroje su Danijos ir Vokietijos nacionaliniais tinklais, jūros vėjo energija iš nacionalinio ištekliaus virsta bendru Europos turtu, suteikiančiu galimybę plėsti elektrifikaciją ir didinti mūsų kolektyvinį atsparumą bei energetinę nepriklausomybę. Dar yra neišspręstų uždavinių, susijusių su Danijos ir Vokietijos susitarimu, kaip pasidalyti papildomas paramos jūros vėjo elektrinių parkui Danijoje išlaidas, ir su Danijos reguliavimo sistemos, visų pirma susijusios su tarpvalstybine atsakomybe, kūrimo užbaigimu.

Trumpalaikiai veiksmai. 2025 m. rugsėjo 4 d. Kopenhagoje pasirašius 645 mln. EUR vertės EITP dotacijos susitarimą, skirtą su Danija susijusiai projekto „Bornholm Energy Island“ daliai remti, dviem naujoms keitiklių stotims statyti ir jūrinių kabelių sistemai įrengti, Komisija toliau padės Danijai ir Vokietijai pasiekti politinį susitarimą dėl jūros energijos gamybos Danijos vandenyse sąnaudų pasidalijimo, taip pat baigti rengti jų tarpvalstybinės

atsakomybės reglamentavimo sistemą. Be to, Komisija toliau remis darbą, susijusį su jūrinių tinklų sąveikumu, siekdama užtikrinti, kad Bornholmo energetinė sala ateityje galėtų virsti tikru Baltijos jūros regiono jūrinio tinklo mazgu.

6. Kainų stabilumo ir energetinio saugumo Pietryčių Europoje didinimas, be kita ko, pasitelkiant kaupimą

2024 m. kainų šuoliai rodo, kad Pietryčių Europos regiono šalyse struktūriniai kainų skirtumai yra dideli ir vidutiniškai siekia daugiau nei 10 EUR/MWh.

Pietryčių Europos elektros energetikos sistemų jungtims skirta magistralė padeda šalinti ypatingos svarbos elektros infrastruktūros spragas regione, taip siekiant didinti kainų stabilumą bei tiekimo saugumą ir skatinti regioninę rinkos integraciją. Tai apima, be kita ko, siekį geriau išnaudoti esamas jungtis ir patenkinti būsimus tarpvalstybinius poreikius, kad būtų pašalinti dabartiniai kainų skirtumai. Sistemos poreikių vertinimas, atliktas pagal Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo (ENTSO-E) 2024 m. dešimties metų tinklo plėtros planą, parodė, kad infrastruktūrą reikia stiprinti prie daugumos regiono sienų. Šiems poreikiams patenkinti bus labai svarbu skubiai įgyvendinti Vidurio ir Pietryčių Europos energijos tinklų sujungiamumo (CESEC) iniciatyvos aukšto lygio grupės jau atrinktus bendro intereso projektus ir prioritetinius elektros energetikos infrastruktūros projektus. Sistemos lankstumą padidins ir spartesnis elektros energijos kaupimo technologijų diegimas regione.

Trumpalaikiai veiksmai. Siekiant paspartinti pažangą, labai svarbus bus CESEC aukšto lygio grupės ir CESEC koordinatoriaus vykdomas tvirtas koordinavimas ir parama. Komisija užtikrins, kad kitąmet būtų visais lygmenimis surengtos specialios aukšto lygio diskusijos pagreičiui išlaikyti ir įgyvendinimui remti.

7. Pietinis vandenilio koridorius (apimantis Tunisą, Italiją, Austriją ir Vokietiją)

Pietinis vandenilio koridorius bus labai svarbus siekiant teisingos ir tvarios energetikos pertvarkos visame Viduržemio jūros regione, visų pirma Šiaurės Afrikoje, kartu sudarant sąlygas mažinti jo trasoje esančių pramonės centrų priklausomybę nuo iškastinio kuro. Jis suteiks daug galimybių plėsti atsinaujinančiųjų išteklių vandenilio gamybą, infrastruktūrą ir garantuoto pardavimo rinkas, skatinti rinkos integraciją ir sukurti palankią reguliavimo ir investicijų sistemą, suderintą su ES vandenilio strategija ir reguliavimo sistema.

Šis koridorius apima **keturis bendro intereso projektus**, iš kurių keliems jau skirtos EITP dotacijos tyrimams, ir [vieną abipusio intereso su Tunisu projektą] – visi jie dar kartą patvirtinti 2-ajame bendro intereso ir abipusio intereso projektų sąrašė. Žvelgiant į ateitį ir turint omenyje, kad vandenilio rinkos vystymasis tebėra pradiniuose etapuose, reikės labiau išplėtoti koncepciją, visų pirma siekiant dar labiau mažinti susijusių investicijų riziką, kartu išlaikant abipusiškai naudingą partnerystę su Šiaurės Afrika.

Trumpalaikiai veiksmai. Trumpuoju laikotarpiu Komisija stiprins Pietinio vandenilio koridoriaus sekretoriato vykdomą koordinavimo ir įgyvendinimo veiklą, kuriai bendrai

vadovauja Artimųjų Rytų, Šiaurės Afrikos ir Persijos įlankos reikalų ir Energetikos generaliniai direktoratai. Kad iniciatyva pasistūmėtų į priekį, bus intensyvinami ir regioniniai dialogai 2026 m. pradžioje įvyksiančiuose Pietinio vandenilio koridoriaus trišalės ES jungtinės darbo grupės (kurią sudaro Italija, Austrija ir Vokietija) ir penkiašalės grupės (kurią sudaro Alžyras, Tunisas, Italija, Austrija ir Vokietija) susitikimuose. Šią energetikos magistralę paversti tikrove padės ir pagal Viduržemio jūros paktą³⁴ pradėta pavyzdinė Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavimo energetikos ir švarių technologijų srityse iniciatyva (T-MED).

8. Pietvakarių vandenilio koridorius iš Portugalijos į Vokietiją.

Pietvakarių vandenilio koridoriumi dekarbonizuotas vandenilis bus transportuojamas iš gamybos vietų pietvakarių Europoje į pramoninius paklausos centrus, taip paspartinant sektorių, kuriuose sunku sumažinti išmetamą ŠESD kiekį, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir sudarant sąlygas veiksmingai integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją. Iniciatyva apima **pagrindinius Portugalijos, Ispanijos ir Prancūzijos bendro intereso projektus, taip pat vidines jungtis iki Vokietijos**. Bendras šių projektų tikslas – **iki 2030 m. kasmet pristatyti iki 2 mln. tonų atsinaujinančiųjų išteklių vandenilio**, taip didinant energetinį saugumą ir lankstumą visame regione.

Tačiau projektas einasi lėtai, likę neišspręstų problemų, tarp jų – nepakankamas įsisavinimas, vėlavimas įgyvendinti reglamentavimą, sunkumai užtikrinant finansavimą ir koordinuojant rizikos mažinimo priemones išilgai koridoriaus, taip pat nustatant strateginius prioritetus valstybėse narėse, kad būtų galima užtikrinti, jog koridoriaus nauda dalytųsi visi dalyviai.

Trumpalaikiai veiksmai. Norint paspartinti pažangą, bus būtinas tvirtas koordinavimas ir atnaujinta politinė parama per Pietvakarių aukšto lygio grupę. 2026 m. pirmąjį ketvirtį įvyksiantis Pietvakarių Europos aukšto lygio grupės ministrų susitikimas padės suintensyvinti pastangas ir sudarys palankesnes sąlygas valstybėms narėms keistis informacija apie koridoriaus kūrimo pagrindinius techninius, finansinius ir rizikos mažinimo aspektus.

³⁴ [Bendras komunikatas dėl Viduržemio jūros pakto. Artimieji Rytai, Šiaurės Afrika ir Persijos įlanka.](#)